
OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

VŠEVOJSKOVÁ ARMÁDA V PROTIOFENSIVĚ

Generál-poručík Jaroslav Tokan

Tento článek je pokračováním a rozvinutím práce „Protiofensiva, hlavní zásady její přípravy a vedení“, uveřejněné ve Vojenské mysli čís. 4. z roku 1953.

Úvod

Plnění operačních anebo strategických cílů, které sleduje protiofensiva, možno svěřit jen vyšším operačním svazkům, jako je front nebo skupina frontů. Proto podle rozsahu daných úkolů protiofensivu organizuje, připravuje a vede buď velitel frontu podle plánu vrchního velitelství anebo sám vrchní velitel.

Protiofensiva jako nová útočná operace vzniká po úspěšně provedené obranné operaci. Jejím cílem je obklíčení a zničení hlavního nepřátelského uskupení vklínivšího se do naší obrany. Současně je to přechod do všeobecného útoku na celé frontě s cílem přenést útok našich sil na území nepřítele a ovládnout operačně nebo strategicky důležitý prostor.

Příprava protiofensivy bývá prováděna za různých okolností a situace vojsk vlastních i nepřátelských. Může být případ, že vlastní velitelství má potřebné zálohy pro přechod do protiofensivy již při organizování obrany, jak tomu bylo na př. v kurské bitvě. Jindy může dojít k situaci, že potřebné síly a prostředky jsou soustřeďovány až v průběhu obranné operace. Tak tomu bylo za stalingradské bitvy.

Rovněž zahájení protiofensivy může být prováděno za různých okolností.

Situace se může vyvinout tak, že se nepřítel s velkou převahou prostředků vklíní do naší obrany, která ho postupně vyčerpává a zastavuje. Obranná operace končí a do protiofensivy se přechází zasazením nových sil z hloubky. Při přechodu do protiofensivy je východištěm zteče všeobecná čára dotyku na obvodu klínu vytvořeného nepřítelem. Hlavní síly nepřítele nejsou ještě rozdrčeny, jsou jen opotřebovány.

Jiný případ zahájení protiofensivy nastává tehdy, když při dohasínání nepřátelského útoku je proveden silný frontový protiúder. Má-li tento protiúder úspěch, bývají hlavní síly vklíněného nepřítele obklíčeny a rozbity a všeobecně obnovena původní obrana. K protiofensivě potom dochází po jednoduchém přeskupení vojsk z čáry dosažené protiúderem. Tak tomu bylo na příklad v operaci u Blatenského jezera v Maďarsku.

Vševojsková armáda v soudobých podmínkách vedení operací sama protiofensivu provádět nemůže. Její síly nestačí na samostatný přechod z obrany do protiofensivy. Armáda proto může přejít do protiofensivy jen v rámci vojsk frontu, a to zásadně v těsné součinnosti s ostatními armádami.

Armáda plní za protiofensivy své úkoly vyplývající z plánu protiofensivy velitele frontu, jak je to v útočné i obranné operaci obvyklé.

Za přípravy protiofensivy může být armáda umístěna buď v prvním nebo druhém sledu frontu. Z dané situace vyplynou pro armádu i různé úkoly a zvláštnosti při přípravě a provádění protiofensivy.

Poukází na zvláštnosti provádění protiofensivy u armády prvního sledu i druhého sledu frontu. Objasním zvláštnosti rozhodování velitele armády, zásady pro plánování a vedení protiofensivy. Přitom se zaměřím nejprve na případ složitější, t. j. na případ, kdy armáda přechází do protiofensivy bez předem provedeného frontového protiúderu.

I. Armáda prvního sledu frontu v protiofensivě

1. Je-li vševojsková armáda za přípravy protiofensivy v prvním sledu frontu, zúčastní se podle zvláštních směrnic velitele frontu přípravy a vedení obranné operace. V tom případě plní obranné úkoly v součinnosti se sousedními armádami, a to s hlavním důrazem na potřeby protiofensivy.

Podstatou těchto úkolů bude zejména:

- přehradit určitý operační směr, zastavit útočícího nepřítele, způsobit mu ztráty, zlomit jeho morálku a vyčerpat síly i prostředky,
- udržet určité obranné pásmo nebo příčné postavení výhodné pro nasazení protiúderu armády, po případě frontu nebo postavení nutného pro přechod do protiofensivy,
- obranu vést s největší úsporou sil a prostředků, aby co nejvíce sil zůstalo k vedení protiofensivy,
- získat čas k soustředění nových záloh z hloubky nebo z jiných operačních směrů.

Splnění těchto zásadních úkolů přispěje často rozhodujícím způsobem k tomu, aby byly vytvořeny co nejvýhodnější podmínky pro přechod do protiofensivy. Prospěje to jak armádě prvního sledu, tak i ostatním armádám a vojskům celého frontu.

Aby byly pro takovou činnost získány co nejvýhodnější podmínky, je nutné, aby celá organizace, příprava i vedení obrany bylo ovlivňováno se zřetelem na předvídanou protiofensivu.

Obranná sestava armády prvního sledu připravující protiofensivu musí být učeněna do hloubky. Silný druhý sled armády pozůstávající ze střeleckého sboru (se dvěma až třemi divisemi) umožní úspěšné vedení obranné operace, zejména provedení silného protiúderu. Rovněž musí být organizovány silné zálohy velitele armády: protitanková, tanková, protivýsadková, ženijní i chemická, po případě i všeobecná záloha. Hluboké operační uskupení sil a prostředků dovolí armádě při přechodu do protiofensivy od počátku její účast v jednom z hlavních úderů frontu.

Hluboké učenění obrany armády dochází výrazu i v ženijní úpravě. Hloubka a rozsah ženijních prací u armády připravující přechod do protiofensivy bude zpravidla větší než hloubka obranné sestavy vojsk. Pásmo obrany buduje armáda po ženijní stránce nejen pro jednotky, které sama má, nýbrž i pro jednotky, které mohou být pro účely protiofensivy přivedeny odjinud. Tyto práce musí být rozvinuty tak, aby bylo vybudováno hlavní, druhé i třetí obranné pásmo na důležitých směrech, vyztužené ještě mezilehlými obrannými postaveními.

Zvláštní pozornosti zasluhuje vybudování příčných postavení armády a frontu, sloužících za východiště protiúderu nebo protiofensivy. Jejich průběh určuje zpravidla sám velitel frontu na základě svého plánu obran-

né operace a plánu připravované protiofensivy. Minová pole a jiné záta-rasy třeba rozmístit tak, aby vyhovovaly potřebám obrany a byly též v souladu se zámyslem protiofensivy.

Ženíjní úpravu v taktické hloubce obrany provádí obyčejně střelecké sbory prvního sledu, někdy za pomoci armády. Budování obrany v operační hloubce, t. j. za druhým obranným pásmem, obstarává buď armáda sama, nebo za přispění druhého sledu frontu.

Silniční síť musí být rozvinuta tak, aby vedle úkolů obranných zabezpečila přesuny ve prospěch protiofensivy. Armáda jsoucí v obraně musí vybudovat tyto silnice nejen pro sebe, ale i pro jednotky přicházející z týlu. Přitom třeba počítat, že pro každý střelecký sbor prvního sledu je potřebí nejméně tři rovnoběžných silnic, z toho dvou pro divise prvního sledu a jedné pro sborové útvary. Při útoku armády se dvěma sbory v prvním sledu půjde o přípravu nejméně pěti až šesti rovnoběžných silnic a alespoň dvou rokádních silnic.

Protože v obranném pásmu armády může být za protiofensivy nasazena ještě armáda druhého sledu, půjde o značný rozsah silničních prací.

Síť linkového spojení a celý systém spojovacích uzlů musí být za obrany rozvinut tak, aby mohl sloužit útočným záměrům. Rovněž síť velitelských stanovišť, velitelských pozorovatelů třeba připravit se zřetelem na předvídanou protiofensivu.

Vzhledem k utajení nebývá velitel armády prvního sledu o účelu všech těchto opatření informován. Organisuje a vede obrannou operaci podle směrnic velitele frontu a o podmínkách přechodu do protiofensivy se dovídá, až k tomu uzraje vhodná doba. Často se tak děje dílčími směrnicemi podle vývoje událostí.

Ve směrnicích k provedení protiofensivy stanoví velitel frontu armádě v prvním sledu zejména:

- všeobecný úkol armády, směr hlavního úderu, bližší a další úkol, podmínky součinnosti se sousedními armádami, VS armády za protiofensivy;
- úkoly sousedních armád, hranice s nimi;
- jak organisovat a vést obrannou operaci do zahájení protiofensivy, podmínky přechodu do útočné sestavy a p.;
- které nové posilové prostředky, kdy a kde armáda dostane, případné odevzdání částí pásma nebo některých jednotek sousedním armádám;
- podmínky provádění dělostřelecké a letecké přípravy;
- údaje operačního a bojového zabezpečení protiofensivy;
- dobu pohotovosti útoku.

Vojska vedoucí obrannou operaci sama na přechod do protiofensivy nestačí. Velitel frontu proto zpravidla zasazuje do útoku svou armádu druhého sledu. V rámci přeskupování sil dochází pak k tomu, že do sestavy armády prvního sledu je včleňována celá nebo část nově přicházející armády. Tím se původní obranné pásmo armády pro nový útok zužuje, aby odpovídalo útočným možnostem armády. Armáda odevzdává potom část svého dosavadního pásma sousední armádě. Někdy pro zjednodušení přeskupení sil v rámci frontu odevzdává armáda nově přichozí armádě i část svých svazků, které jsou v dotyku s nepřítelem.

Na základě dané situace a se zřetelem na nový úkol musí velitel armády vydat své rozhodnutí pro protiofensivu. Zvláštnost rozhodování velitele armády je zejména v tom, že přípravu útoku provádí za složité situace na frontě. Útočící nepřítel v té době stupňuje své úsilí rozvrátit

naši obranu. Veškeré přípravné práce jsou prováděny pod tlakem času s příkazem jejich naprostého utajení.

Úspěšné splnění těchto úkolů vyžaduje mimořádných schopností velitele armády i jeho štábu. Od vojsk pak zvláštní dovednosti, úpornosti a vysokých morálních vlastností.

2. V předcházející stati jsem se zabýval armádou prvního sledu, která organisovala i úspěšně provedla obrannou operaci a přechází z obrany přímo do protiofenzivy. Tak tomu bylo na příklad u některých armád ve stalingradské bitvě.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války nás však učí, že armáda může být za přípravy protiofenzivy umístěna v prvním sledu i za jiných okolností. Je to případ, kdy armáda, která byla za obranné operace v druhém sledu frontu, provedla frontový protiúder s úkolem rozdrčení nepřátelského uskupení, které se vklínilo do naší obrany.

Nově zasazená armáda po skončení frontového protiúderu již zůstává v prvním sledu a přechází s celým frontem do protiofenzivy, pro kterou byly protiúderem vytvořeny výhodné podmínky.

Časová přestávka po skončení frontového protiúderu až do zahájení protiofenzivy musí být ovšem co nejkratší. Její trvání nesmí překročit 2 až 3 dny. Každé otálení dává nepříteli možnost uspořádat své síly a prostředky, přivést nové zálohy z hloubky a organisovat odolnou obranu. Nepřítel se obvykle pokusí osvobodit jednotky obklíčené naším protiúderem. V každém případě bude organisovat novou obranu v operačním měřítku, aby zabránil našemu dalšímu pronikání.

V nastalé operační přestávce musí být provedeny nezbytné práce, jako vydání směrnic velitele frontu pro protiofenzivu, přeskupení vojsk v jednotlivých armádách a veškeré ostatní přípravy. Současně musí být pokračováno v ničení nepřátelského uskupení obklíčeného po úspěšném provádění protiúderu.

V tomto krátkém časovém období dostane pravděpodobně i velitel nově nasazené armády směrnice frontu pro protiofenzivu. V nich bude dán armádě nový úkol a podmínky k jeho provádění. Armáda může být zesílena jedním nebo dvěma tankovými nebo mechanizovanými svazky k utvoření armádní rychlé skupiny, nebyla-li vytvořena rychlá skupina přímo frontem. Tato armáda jako nejméně opotřebovaná bude zpravidla za protiofenzivy nasazena na směru hlavního úderu frontu.

Organisace příprav protiofenzivy u takové armády bude mít některé zvláštnosti proti normální útočné operaci.

Síly a prostředky armády, která provedla frontový protiúder, nebudou pravděpodobně pohromadě. Část sil může být ještě zaměstnána ničením obklíčeného nepřítele. Tyto jednotky se budou k armádě vracet postupně, jak splní své úkoly vyplývající z vedení obranné operace. Hlavní síly bude často potřeba přeskupit na nový směr hlavního úderu. Veškeré přípravy nutno skončit ve velmi krátké lhůtě a skrytě.

Příprava a provádění protiofenzivy armády z takové situace bude mít ráz útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany. Krátkost období na dokončení příprav si vyžádá zvlášť promyšlených pracovních method, aby armáda stačila včas dosáhnout pohotovosti k útoku.

Součinnost svazků a druhů vojsk musí být organisována ve velmi krátké době. Bude proto nutné stále ji upravovat i během vedení protiofenzivy.

Použití atomových zbraní bude mít oboustranný vliv na přípravu a provádění protiofensivy.

K získání výhodného poměru sil a k ulehčení úkolu armády zasazené v prvním sledu frontu a připravující ofensivu bude výhodné použít atomových zbraní na zálohy nepřítele, přicházející k frontě, způsobit mu ztráty na živé síle a materiálu a zlomit jeho morálku a útočného ducha již v době vedení obranné operace armády.

Získaný tak výhodný poměr sil dovolí vést obrannou operaci s co největší úsporou sil a prostředků, zajistí nám silné zálohy k vedení protiofensivy a zkrátí čas na její přípravu.

Druhé sledy a zálohy vlastních vojsk musí být rozmístěny vzhledem na možnost použití atomových zbraní nepřítelem v protiatomovém terénu. Komunikace připravené pro přesuny druhých sledů a záloh musí být voleny na vzdálenost 3 až 5 km od sebe, aby byla vyloučena možnost současného zásahu dvou os výbuchem jedné malé atomové pumy. Toto rozšíření pásma prováděných přesunů značně ztíží organizaci zaujetí výchozího položení. Protivzdušné obraně os přesunů, hlavně v blízkosti výchozího položení, bude nutno věnovat zvýšenou pozornost; armádu bude nutno zesílit ve větší míře protiletadlovým dělostřelectvem.

Síť velitelských stanovišť a velitelských pozorovatelů musí být zhuštěna a zabezpečovat nepřetržitost velení i při vyřazení některých stanovišť.

Ve směrnících k provedení protiofensivy musí velitel frontu vydat pokyny jak pro protiatomovou obranu, tak i pokyny, zda a jak bude použito atomových zbraní ve prospěch armády připravující protiofensivu.

II. Armáda druhého sledu frontu v protiofensivě

Vševojsková armáda, která je v obranné operaci v druhém sledu frontu, bývá zpravidla určena k tomu, aby provedla frontový protiúder nebo měla účast při přechodu do protiofensivy. V obou případech bývá nasazena na směr hlavního úderu frontu.

V době organizace protiofensivy (protiúderu) bývá tato armáda shromážděna v prostoru soustředění. Často však k tomuto soustřeďování dochází až v průběhu obranné operace. Prostor soustředění se volí v týlu ve vzdálenosti 80 až 150 km od čáry dotyku.

Toto soustřeďování je řízeno buď po vlastní ose nebo po železnici zvláštními rozkazy štábu frontu a armády.

Železniční přepravu do prostoru soustředění organizuje štáb frontu, který zpracovává plán vojenských přeprav, zařídí jejich obranu a ochranu. Bojová, zdravotnická a veterinární zabezpečení jsou prováděna péčí připravovaných jednotek. Některé práce organizuje štáb armády.

K lepšímu ujasnění podmínek pro soustředění armády si uvedeme některé zásady a normy pro přepravu vojsk po železnici.

Po železnici se přepravují: jednotky s pásovými vozidly na vzdálenosti od 75 km výše, motorisované jednotky od 250 až 300 km výše. Na vzdálenosti kratší než bylo uvedeno bývá výhodnější provést přesun po vlastní ose.

Kalkulační jednotkou pro organizaci železničních přeprav je divise, která potřebuje k přepravě průměrně 35 vlakových souprav.

Počítáme-li s armádou o třech střeleckých sborech, vybavenou příslušnými armádními prostředky, je to celkem hodnota asi 15 až 18 divisí. Je tudíž celková potřeba pro celou armádu asi 600 vlakových souprav.

Výkonnost železnic dovoluje použít na jednokolejné trati 18, na dvoukolejné asi 60 párů vlaků za 24 hodin. Od toho však třeba odečíst pro potřebu národohospodářského sektoru a pro zásobování bojujících armád u jednokolejné trati asi 4—6 párů vlaků a u dvoukolejných tratí asi 15 až 20 párů vlaků.

Pro potřebu přepravy armády by potom zůstalo: na jednokolejné trati asi 12 až 14 párů vlaků, na dvoukolejné trati asi 40 až 50 párů vlaků za 24 hodiny. Při tom však není počítáno na potřebnou zálohu párů vlaků pro případné narušení trati nepřátelskou činností a které činí na jednokolejných tratích $\frac{1}{3}$ a na dvoukolejných tratích $\frac{1}{4}$ přidělené kapacity.

Za takového stavu věci by železniční přeprava celé armády na jedné jednokolejné železniční trati trvala asi 66 až 75 dní, na dvoukolejné trati asi 18 až 20 dní. Při použití dvou tratí (jednokolejné a dvoukolejné) by přeprava celé armády trvala asi 14 až 16 dní.

Je to poměrně dlouhá doba mající nepříznivý vliv na přípravu protiofenzivy. Máme-li nepřitele překvapit, bude snahou velitelství, aby doba příprav byla co nejkratší, a proto aby se i soustředování vojsk zkrátilo na nejmenší míru.

Tuto dobu možno zkrátit:

- Omezením nebo dočasným zastavením zásobování bojujících armád nebo národohospodářského provozu.
- Zavedením jednosměrného provozu na jednokolejné trati. To znamená, že se tam, kde to železniční síť dovolí, použije jedné jednokolejné trati k přísunu vojsk k frontě a druhé trati k odsunu prázdných souprav.
- Zavedením nových dopravních opatření (na př. zavedení takového jízdního řádu, při němž většina vlaků jde směrem k frontě a jen část zpět, zavedením stálé služby na dopravnách*) nebo použitím strojů větší výkonnosti a p.).
- Odesláním některých jednotek po vlastní ose.

Jakého způsobu přepravy bude v daném případě použito, rozhodne štáb frontu.

Pořadí přepravy svazků určuje velitelství frontu nebo armády, pořadí útvarů stanoví velitelé svazků.

Za přepravy po železnici podléhají všechna vojska správě vojenské dopravy štábu frontu, po případě oddělení vojenské dopravy armády. Po skončení přepravy opouštějí vojska ihned obvod železnice a soustřeďují se v prostorech podle nařízení štábu armády.

Velitel armády v době soustřeďování svých vojsk nebývá zpravidla ještě o účelu příprav informován.

Velitel frontu však veliteli armády pro soustředění obvykle stanoví:

- všeobecný úkol armády za soustředění, a v jaké má být sestavě,
- dobu její pohotovosti v prostoru soustředění,
- podmínky bojového zabezpečení za soustředění,
- případné úkoly části armády ve prospěch některé armády prvního sledu, vedoucí obranu.

*) Názvem „dopravna“ se v železničním odborném názvosloví označují zařízení drah, které slouží k řízení sledu vlaků. Jsou to stanice, výhybny, hlásky, hradla a oddílová návěstidla automatického traťového zabezpečovacího zařízení.

O nových úkolech v rámci protiofensivy vydá velitel frontu veliteli armády směrnice, jak se toho ukáže potřeba. Učiní tak postupně vydávanými směrnici, zpravidla ústně.

Ve svých směrnici musí velitel frontu armádě stanovit nový úkol a podmínky k jeho provedení. Důležité bude určení čar výchozího postavení k protiofensivě, a kdo je odpověden za jejich udržení. Těchto čar bývá pro armádu stanoveno 2 až 3 ve výchozím postavení, 10 až 15 km jedna od druhé. Rovněž musí být určeno, kdo provede ženijní vybudování výchozích postavení k útoku. Zvláštní pozornost si zaslouží regulace přesunu do prvního sledu jak armády, tak i jejich nově přidělených posilových jednotek a prostředků.

Podle toho přistoupí potom velitel armády se svým štábem neprodleně k provádění prací na přípravě protiofensivy. Dbá se při tom pevně a důsledně utajení všech přípravných prací.

Velitel armády se svým štábem přijíždí do prostoru soustředění zpravidla jako první a ujme se řízení všech prací spojených s rozmístěním, veškerým zabezpečením i ochranou vojsk.

Pro soustředění a přesuny armády při možném použití atomových zbraní nepřítelem a pro organizaci VS, VP platí ustanovení článku I.

III. Rozhodování velitele armády pro protiofensivu

Jakmile velitel armády prvního nebo druhého sledu frontu dostane směrnice velitele frontu pro protiofensivu, zahájí se svým štábem ihned přípravné práce. Veliká obsáhlost a složitost přípravy protiofensivy, dále ta okolnost, že armáda bude mít na takovou přípravu jen omezený čas, vyžadují důsledného, soustavného a účelně plánovaného postupu prací.

Základem velení je rozhodnutí velitele. Velitel armády za pomoci svého štábu, náčelníků druhů vojsk a týlu musí si především ujasnit úkol, zhodnotit situaci. Po rekonoskaci vydá rozhodnutí.

Rozhodnutí velitele armády pro protiofensivu má obsahovat tyto body:

1. Závěr o možnostech nepřítele.
2. Zámysl: směr hlavního a pomocného úderu, z které čáry nasadit armádní rychlou skupinu a druhý sled armády, kdy a za jakým účelem; operační sestava armády.
3. Plánování operace: přípravné období, jednotlivá období operace, jejich trvání, hloubku, střední tempo, obsah každého období.
4. Úkoly sborů prvního sledu: u každého uvést jeho složení (které divise), posilové prostředky, čaru výchozího prostoru k útoku, na kterém úseku prolomit frontu nepřítele, směr hlavního úderu, součinnost se sousedy. Bližší úkol, další úkol, úkol dne. Z které čáry zabezpečit nasazení armádní rychlé skupiny. Informativně úkol na příští den. Levá hranice sboru, VS a VP sboru.
5. Druhý sled (všeobecná záloha) armády — složení, prostor soustředění, předvídané úkoly, součinnost s armádní rychlou skupinou, s prvním sledem armády, předvídané zesílení při zasazení, VS.
6. Armádní rychlá skupina — složení, vyčkávací prostor, pohotovost k zasazení do boje, čára zasazení, směr útoku, bližší a další úkol. Cesty pro zasazení armádní rychlé skupiny, předvídané zesílení při zasazení, VS.

7. Dělostřelectvo.

Pohotovost dělostřelectva k palbě.

Dělostřelecká příprava, její trvání a úkoly.

Úkoly dělostřelectva podle období protiofenzivy, směr hlavního úsilí.

Úkoly pro obranu boků, boj s nepřátelským dělostřelectvem, zabezpečení nasazení armádní rychlé skupiny a druhého sledu armády.

Složení armádní dělostřelecké skupiny, velitel, prostory palebných postavení.

Dělostřelecká záloha, její složení a směr postupu.

8. Armádní protiletadlová skupina, její složení, velitel.

Úkoly ve výchozím postavení k útoku, kde soustředit hlavní úsilí za útoku, úkoly při nasazování armádní rychlé skupiny, obrana boků.

9. Letectvo.

Úkoly bitevního letectva za útoku: způsob podpory sborů prvního sledu podle období útoku, při nasazení armádní rychlé skupiny a druhého sledu armády, boj s nepřátelským dělostřelectvem a zálohami nepřítelů.

Úkoly bombardovacího letectva (je-li přiděleno).

Zajištění hlavních sil armády stíhacím letectvem a činnosti letectva.

10. Armádní dělostřelecká protitanková záloha, její složení, velitel, umístění.

Směr postupu s úkolem být připravena k odražení hromadných útoků tanků nepřítelů na směrech:

směr 1. čára rozvinutí čís. 1 na čáře

čára rozvinutí čís. 2 na čáře

směr 2. čára rozvinutí čís. 1 na čáře atd.

11. Armádní tanková záloha (je-li organisována), její složení, velitel, umístění.

Směr postupu a její pohotovost zesílit útok sborů prvního sledu armády. Být připravena k odražení protiútoků nepřátelských tanků na určitém směru samostatně nebo v součinnosti s armádními dělostřeleckými protitankovými zálohami.

12. Ženíjní vojsko.

Úkoly s přípravou výchozího postavení k útoku, zabezpečení manévru, jak a kdy provést odminování vlastních a nepřátelských minových polí.

Úkoly za útoku k zabezpečení boků hlavní úderné skupiny, při odražení nepřátelských tanků, při zabezpečení dobytého terénu.

Armádní předsunutý odřad zatarasovací, jeho složení a úkoly.

Armádní ženíjní záloha, složení, umístění, úkoly.

13. Chemické vojsko.

Použití dýmu k oslepení pozorovatelů, k ochraně boků, k zamaskování vlastních přesunů, přechodů přes vodní toky, k tvoření klamných dýmových clon.

Organisace protichemické ochrany.

14. Protiatomová ochrana.

15. Doba pohotovosti k útoku.

16. VS armády, VP velitele armády, osa přemístění.

Velitel armády rozvine své operační rozhodnutí tím, že je doplní různými pokyny, které nejsou v rozhodnutí obsaženy.

Tyto pokyny vydá velitel armády ústně a mohou obsahovat:

Pro štáb armády:

- podmínky provádění rekognoskace,
- jaké zprávy o nepříteli a dokdy získat, zabezpečení fotografickými snímky,
- jak zapláňovat přeskupení vojsk, jejich rozvinutí, zaujetí výchozího položení, provedení vystřídání vojsk,
- organisace taktické a operační součinnosti,
- organisace bojového a operačního zajištění (PTO, PLO, PCHO, PAO, PVO, maskování),
- jak provádět výcvik velitelů, štábů a vojsk,
- podmínky velení, kdy má být připraveno nové VS, VP k zaujetí,
- dokdy zpracovat různé písemnosti, zejména plán protiofensivy,
- podmínky kontroly u podřízených.

Pro náčelníky druhů vojsk (každému zvlášť):

- podmínky použití jednotlivých druhů vojsk,
- jakou hustotu zbraní vytvořit na směru hlavního úderu,
- pohotovost jednotlivých vojsk, kdy organisovat jednotlivé armádní zálohy, kdy podřídít jednotky přidělené střeleckým sborům,
- podmínky vybudování výchozího postavení k útoku,
- otázky materiálně technického zabezpečení druhů vojsk,
- dokdy předložit ke schválení plán použití každého druhu vojska.

Velitel armády je povinen vyřešit i věci materiálního rázu, a proto vydává své **týlové rozhodnutí**, které může obsahovat tyto údaje:

1. Prostor rozmístění armádní zásobovací základny, dobu jejího zaujetí.
2. Na kterých směrech rozvinout předsunutá oddělení armádních skladů.
3. Pořadí naléhavosti při soustředování materiálu.
4. Spotřeba materiálu za obrany, v jednotlivých obdobích protiofensivy, jaké zásoby mají zůstat po splnění dalšího úkolu armády.
5. Zadní hranice vojskového týlu.
6. Průběh armádní automobilové silnice, cesty pro přísun a odsun.
7. Podmínky obrany a ochrany týlu.
8. Opatření pro likvidaci následků při použití atomových zbraní nepřitelem.
9. Doba pohotovosti týlu armády.

Mimo to stanoví velitel armády svému náčelníkovi týlu: dokdy a jaké zásoby přisunout a jak je rozmístit; podmínky materiálního zabezpečení za vedení protiofensivy; odsun raněných; kdy předložit plán organisace týlu a materiálního zabezpečení ke schválení.

Rozhodování velitele armády pro protiofenzivu bude mít své zvláštnosti podle toho, zda armáda za přípravy bude v prvním nebo v druhém sledu frontu a zda bude použito k zabezpečení protiofenzivy atomových zbraní či ne. Podle daného úkolu a zejména podle vývoje sil na frontě musí velitel armády upřesnit své rozhodnutí.

U armády, která je v prvním sledu frontu, musí velitel při rozhodnutí uvážit plnění úkolů obranné operace. Protože nepřítel zpravidla v tomto období povede své úder k dosažení útočných cílů, bude armáda zaujímat svou novou útočnou sestavu ve složitých podmínkách. Přeskupení vojsk v takové situaci bude vyžadovat od velitele armády, jeho štábu i vojsk zcela zvláštní pozornosti a mimořádně zvýšené náročnosti.

Tato úloha se podstatně zjednoduší, bude-li armáda za obrany ucleněna do hloubky. To jí umožní snáze zaujmout nová útočná uskupení na směru hlavního úderu.

U armády soustřeďující se v druhém sledu frontu bude rozhodování velitele armády rovněž pod vlivem situace na frontě. Zejména půjde o to, že situace u jednotek vedoucích obranu nebude vzhledem na organisovanost soudobého boje vždy zcela jasná. Tím se vyskytnou obtíže při určování výchozího postavení útoku. Velitel armády musí proto se svým štábem bedlivě sledovat situaci vlastních i nepřátelských vojsk na frontě a učinit odpovídající závěry. V souhlase s předvídaným vývojem událostí velitel frontu zpravidla určí za výchozí základnu k útoku několik čar a pro každou z nich zvlášť podmínky jejich udržení.

Velitel nově přichází armády musí k tomuto účelu určit síly a prostředky, které zabezpečí čáru nezbytně nutnou jako výchozí položení protiofenzivy.

Taková situace si vyžádá organisování součinnosti armády prvního sledu a armády přicházející z týlu do útočné sestavy frontu.

IV. Plánování protiofenzivy u armády

1. Plánování protiofenzivy musí vyřešit přípravu a vedení armádní operace po stránce operační i materiální.

V podstatě je plánování protiofenzivy armády prováděno obdobně jako za útočné operace.

O tom jsem pojednal ve Vojenské mysli čís. 2/1952.

Podle času se plánování dělí na přípravné období a na vedení operace.

Přípravné období pro armádu začíná, jakmile velitel armády dostane od frontu směrnice pro protiofenzivu, a končí zahájením dělostřelecké přípravy. V tomto období musí být vykonány veškeré přípravné práce.

Vedení protiofenzivy začíná dělostřeleckou přípravou a končí zničením určité skupiny nepřítele a dosažením prostoru, který armádě jako další nebo konečný úkol stanovil velitel frontu. Velitel armády rozdělí při plánování vedení protiofenzivy celou operaci na jednotlivá období. V těchto obdobích jsou postupně plněny dílčí úkoly.

Vzhledem na situaci, za jaké k protiofenzivě dochází, má však toto plánování se zřetelem na normální útočné operace své zvláštnosti. Tyto zvláštní okolnosti se projevují zejména v přípravném období a v prvním období operace.

Přípravné období, t. j. přímá příprava protiofenzivy na stupni armády, bývá zpravidla kratší než za útoku na normálně rozvinutou obranu nepřítele. Podle připravenosti vojsk trvá 5 až 7, nejdéle 12 dní a může být u každé armády různá. Krátkost přípravného období je dána kate-

gorickým požadavkem, aby nepřítel byl našim přechodem do protiofensivy překvapen, a to nejen v taktickém, ale i v operačním měřítku. Při rychlém a utajeném vykonávání příprav není dána nepříteli možnost provést přeskupení a jiná opatření proti protiofensivě.

Proto veškeré práce konané v přípravném období vyžadují pečlivě promyšleného plánu, zvláštních pracovních method, vysokého vypětí činnosti všech velitelů, štábů i příslušníků armády. Na rychlém a pečlivém provedení všech příprav závisí osud celé protiofensivy.

V zájmu co největšího zkrácení doby příprav armády je potřebí, aby hlavní část přípravných prací provedl předem štáb frontu v době všeobecné přípravy. Armáda potom provede již jen práce souvisící s přímou přípravou.

Armáda přicházející z hloubky do prvního sledu frontu využívá jako svého východního položení obranných zařízení jednotek, které jsou v dotyku s nepřítelem. Rovněž dělostřelectvo a minomety prisunovaných jednotek plně využívají všech zařízení, jako jsou pozorovatelné, palebná postavení, střelecké prvky a jiné. Nově nasazené jednotky musí od vystřídávaných vojsk využít všech znalostí o nepříteli, o terénu, dále pojistek a p. Veškerá činnost přípravného období musí být zaměřena k tomu, aby plánované vedení operace bylo přípravou všestranně zabezpečeno.

Těmito a ještě jinými možnými opatřeními lze přípravu protiofensivy provést zkráceným způsobem.

Nejdůležitější složkou plánování je ovšem samo vedení protiofensivy. Tu stanoví velitel, jak budou postupně plněny jednotlivé dílčí úkoly, a podle toho rozdělí vedení protiofensivy na jednotlivá období.

Zvláštností plánování protiofensivy u armády je rozmístění nepřítele a způsob jeho ničení. Nepřítel, který vede ofensivu, dojde v určitém stadiu operace k takové situaci, že nasadí všechny své hlavní síly do prvního sledu. Jeho operační zálohy jsou vyčerpány a celá hloubka sestavy je podstatně menší než hloubka, kterou mívá nepřítel v obraně.

Jestliže armáda přechází za takových okolností do protiofensivy, bude obklíčování a ničení hlavních sil nepřítele provedeno v menší hloubce než v normální útočné operaci.

Situace nepřítele má vliv i na plánování při použití jednotlivých druhů vojsk. Vojska armády přicházející do protiofensivy se srazí s nepřítelem, který přechází buď přechodně do obrany nebo pokračuje v útoku.

V prvním případě budou vojska armády postavena před úkol prolomit spěšně zaujatou obranu nepřítele. V druhém případě půjde o provedení útoku způsobem střetného boje v otevřeném poli.

V každém případě však dojde při použití druhů vojsk za protiofensivy k určitým zvláštnostem proti normální útočné operaci, kdy má nepřítel více nebo méně rozvinutou obranu.

Charakteristickým znakem této činnosti je brzké nasazení tankového a mechanisovaného vojska do boje a operace. U střeleckých sborů prvního sledu dochází obvykle k tomu, že mechanisované divise jsou umístovány od začátku v prvním sledu. Armádní rychlá skupina bývá zpravidla nasazována již prvního dne operace. Hustota dělostřelectva a minometů na směru hlavního úderu je postačující počtem 100 až 120 hlavních, hustota tanků asi 30 na 1 km fronty. Způsob bojového zabezpečení má své zvláštnosti.

Je samozřejmé, že takové vedení boje a operace, kdy tankové a mechanisované vojsko je co nejdříve nasazováno, zrychlí již od počátku

tempo útoku a zvýší rozmach celé armádní operace. Zvýšením tempa útoku budou jednotlivá období operace, zejména první období, hlubší než za útoku na nepřítele v obraně. Celá operace může být skončena za menší počet dní nebo při stejném počtu dní na větší hloubku než v normální útočné operaci proti plně rozvinuté obraně.

Použití atomových zbraní bude mít značný vliv na zvýšení tempa útoku a zkrátí dobu trvání operace.

Hlavní úloha při použití atomových zbraní bude přenesena na tanková a mechanisovaná vojska.

2. Plán protiofensivy armády je zpracován způsobem obvyklým jako pro útočnou operaci. Forma plánu může být různá, obvykle bude záviset na časových možnostech.

Při dostatku času se plán protiofensivy zpracuje písemně v plném rozsahu a obsahuje tři části: část A — operační, část B — plány použití druhů vojsk, část C — plán organisace týlu a materiálního zabezpečení.

Nejdůležitější částí je část operační, z ní musí vycházet zpracování ostatních částí plánu. Operační část plánu schvaluje velitel frontu, ostatní velitel armády.

Operační část plánu obsahuje tyto články a písemnosti:

I. Ujasnění úkolu (cíl operace, úloha a místo armády v operaci frontu, způsob, jak bude cíl operace postupně plněn, podmínky součinnosti se sousedy, hlavní zvláštnosti faktorů majících vliv na operaci, použití atomových zbraní, délka operace a střední tempo operace).

II. Závěry ze zhodnocení situace (nepřítel, terén, vlastní vojska, týl, čas, povětrnostní podmínky).

III. Zámysl operace (tu se formuluje hlavní idea řešení na celou hlubinu operace a způsob činnosti vojsk ke splnění pojatého zámyslu).

IV. Operační sestava armády (tu se formuluje počet sledů, jejich sestava za průlomu a úkol každého sledu v operačním měřítku).

V. Plánování protiofensivy (tu se určí období operace, ukáže se doba trvání a obsah každého období).

VI. Dílčí úkoly svazků na první období operace (daná část se formuluje ve formě operačního rozkazu, t. j. dávají se úkoly jednotkám prvního a druhého sledu, armádní rychlé skupině).

VII. Úkoly druhů vojsk a služeb (tu se formulují jen hlavní úkoly druhů vojsk a služeb na první období operace).

VIII. Možné úkoly svazků při rozvinutí operace (tu se ukáží informativně úkoly střeleckých sborů, armádní rychlé skupině na druhé a třetí období operace).

IX. Opatření k operačnímu zabezpečení protiofensivy (průzkum, přeskupení, zaujetí východiště, PTO, PLO, PAO, PCHO, PVO).

X. Velení a spojení (VS prvního a druhého sledu armády, VP armády a doba zaujetí opatření k zabezpečení velení a spojení při použití atomových zbraní nepřítelem. Osa přemístění prvního sledu armády udává body, v nichž se předpokládá rozmístit VS během operace).

V operační části plánu důležité místo zaujímá článek V. o plánování operace. Aby úvaha měla konkrétnější obsah, uvedu krátký příklad, zpracovaný za předpokladu, že nebude použito atomových zbraní.

Armáda dostala od velitele frontu úkol prolomit frontu nepřítele, který vnikl do naší obrany, a úderem vedeným na směr A—B na druhý den operace vyjít hlavními silami na čáru v hloubce 42 km a v součinnosti se sousedem zprava obklíčit určité uskupení nepřítele. Pokračovat v rozvíjení útoku, rozdrtit hluboké zálohy nepřítele, pátý den operace vyjít na určitou čáru do hloubky 130 km a ovládnout přechody na vyznačeném vodním toku. Pohotovost útoku za 6 dní.

V tomto případě může velitel armády plánovat operaci na př. takto:

a) Trvání operace 5 dní, hloubka 130 km, průměrné tempo 26 km denně.

b) Přípravné období — trvání 6 dní od D-6 do D 1.

Obsah období: Provedení přípravných prací: vydání rozhodnutí pro protiofensivu, vedení průzkumu nepřítele a terénu, organizace součinnosti a velení, ženijní vybudování výchozího prostoru útoku, přeskupení sil a prostředků, vystřídání vojsk, přísun materiálu a týlové zabezpečení všeho druhu, provedení kontrol stavu příprav.

c) První období operace — trvání dva dny (D 1 a D 2), hloubka 42 km, průměrné tempo 21 km denně.

Obsah období: Průlom nepřátelské fronty na úseku od do, zasazení armádní rychlé skupiny prvního dne operace odpole, ničení blízkých záloh nepřítele. Ke konci D 1 ovládnout hlavními silami čáru a armádní rychlou skupinou se zmocnit prostoru

V druhém dnu operace pokračovat v rozvíjení útoku, hlavními silami ovládnout čáru a částí sil v součinnosti se sousedem zprava obklíčit nepřítele v prostoru, armádní rychlou skupinou vyjít do prostoru

d) Druhé období operace — trvání 3 dny (D 3 až D 5), hloubka 88 km, průměrné tempo operace 29 km denně.

Obsah období: Nasazení druhého sledu armády v třetím dnu operace, energické rozvíjení útoku do hloubky, rozdrčení záloh nepřítele a v pátém dnu operace ovládnout čáru Současně dokončit ničení obklíčeného nepřítele v prostoru Příprava armády na další pokračování útočné operace.

K plánu protiofensivy jsou přiloženy potřebné mapy a různé písemnosti jako „Kalendářní plán prací za přípravu protiofensivy“, „Tabulky hustoty a poměru sil za operace“ a p.

Při nedostatku času možno plán zpracovat jednodušší formou jako „Grafický plán protiofensivy“. Takový plán je zpracován na mapě. V ní musí být zakresleny zejména:

- situace armády ve výchozím postavení do divisí, se všemi ostatními prvky operačního uskupení (ADS, APLS, ADPTZ, tanková, dělostřelecká, ženijní, chemická záloha);
- čáry, kterých mají podle plánu velitele armády dosáhnout hlavní síly v prvním dnu operace a ke konci jednotlivých období operace (tyto čáry se označují dny operace podle období př. D 1, D 2, D 5);
- čára zasazení a směr činnosti armádní rychlé skupiny, které čáry má v určité dny dosáhnout;
- směr hlavního úderu v prvním dnu operace a v jejím průběhu, a to zvlášť pro každý sbor;

— celková situace nepřítele, směry možných protiútoků a protiúderů, jejich síla a přibližná doba.

V legendě na mapě je třeba vysvětlit význam použitých značek.

Kromě toho je třeba napsat na mapu nebo na zvláštní listy: zámysl velitele, úkoly sborů, rozdělení prostředků na všechny prvky sestavy, dále tabulku hustoty a poměru sil, kalendářní plán činnosti a p.

V. Vedení protiofensivy

Jak ukazují zkušenosti z Veliké vlastenecké války, probíhá ofensiva zpravidla v rychlém spádu událostí a za náhlých změn, zejména v situaci nepřítele. Těmto podmínkám musí odpovídat i všechna opatření ve velení armády, a to nejen v průběhu vedení operace samé, nýbrž již za její přípravy.

Důležitým předpokladem úspěšného vedení protiofensivy je okolnost, že obrana splní svůj úkol a připraví pro protiofensivu výhodné podmínky. V průběhu vedení obranné operace se musí nepříteři způsobit velké ztráty, podlomit jeho morální síly, vyčerpat materiální prostředky. Za obrany musí být bezpomínečně udržena příčná postavení nebo výhodné čáry v terénu určené jako východiště protiofensivy. Udržení těchto prostorů musí zabezpečit soustředění vojsk i zaujetí útočné sestavy pro protiofensivu.

Vojska armády přecházející z obrany do protiofensivy narazí na nepřítele, který vede útok a je naší aktivní obranou postupně zastavován a vyčerpáván. Prolamováním naší obrany a rozvinutím nepřátelského útoku se silnou převahou sil na určitém směru může vzniknout méně hluboký klín.

Přítom hlavní síly nepřítele budou obyčejně v útoku při vrcholu tohoto vklínění, aby s využitím záloh byla rozvrácena celá naše operační sestava. Na bocích nepřátelského klínu, kde nepřítel nemá dostatek sil k pokračování v útoku, budou jeho jednotky postupně naší obranou odráženy a donuceny k zastavení.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že armáda při přechodu do protiofensivy zahájí operaci buď způsobem střetného boje nebo bude postavena před úkol prolomit spěšně zaujatou obranu nepřítele.

Za takových poměrů je výhodnou formou manévru napadnout buď oba nebo jeden bok vklínivšího se nepřítele. Někdy může být hlavní úder veden současně i do čela útočícího nepřítele, aby bylo rozbito hlavní uskupení a ničeno po částech.

Výhodný směr pro úder do boku a pro vniknutí do týlu hlavních sil nepřítele bude proto na bocích vytvořeného klínu. Protože boky nepřítele mohou být zabezpečeny spěšným přechodem do obrany, bude účelné krátce uvést vlastnosti takové obrany a z toho plynoucí zásady pro organizaci a vedení protiofensivy.

Obrana, do které nepřítel spěšně přešel za útoku, má v podstatě tyto vlastnosti:

- má vcelku malou hloubku bez silných blízkých záloh,
- hlavní síly odporu jsou soustředěny v první linii opěrných bodů a uzlů a na důležitých směrech,
- nedostatečně rozvinuté protitankové a protipěchotní palby,
- slabě rozvinuté ženijní zařízení,
- často nedostatečně organisovanou součinnost uvnitř bojové sestavy,
- malou znalost terénu.

Základní podmínkou dosažení rychlého úspěchu při průlomu takové obrany je rázná činnost útočníka, zabezpečená velkou převahou tankového a mechanisovaného vojska a palebných prostředků na rozhodujícím směru.

Z tohoto požadavku vyplývají i zvláštnosti sestavy pro vedení protiofensivy. Učlenění sestavy musí být takové, aby mělo od počátku velkou údernou sílu. Nicméně šířka útočných pásem svazků může být vzhledem na slabě rozvinutou nepřátelskou obranu širší. Rovněž hustota sil a prostředků bývá nižší než za útoku na vybudovanou obranu nepřítele. Sestava armády je zpravidla dostatečně hluboká, členěná do dvou sledů. Aby byla od počátku útoku co největší hustota tanků, útočí střelecké sbory zpravidla s mechanisovanými divisemi v prvním sledu. Je výhodné mechanisovanou divisi nasadit na směr hlavního úderu a zabezpečit jí všestrannou podporu sborovými i armádními prostředky. Jestliže sbory prvního sledu zasadí své mechanisované divise vedle sebe na směr hlavního úderu armády, znamená to mimořádnou údernou sílu, která od začátku zrychlí tempo útoku.

Velmi vážným činitelem je stanovení doby zahájení protiofensivy. V době, kdy má být vydán rozkaz k zahájení útoku, bývá situace na frontě značně složitá. Zatím co hlavní síly nepřítele útočí, aby dokončily operační průlom naší obrany, část nepřítele, zejména na bocích hlavní úderné skupiny, již přešla nebo spěšně přechází do obrany. Přejít do protiofensivy vyžaduje vysoké morální hodnoty vojsk a je vysoce náročný na schopnosti velitelů a štábů. Zahájení protiofensivy má význam vysoce operační a jeho dobu stanoví velitel frontu nebo vrchní velitel.

Do protiofensivy je třeba přejít tehdy, když je nepřítel naší obranou dostatečně opotřebován a zeslaben a když se poměr sil změnil v náš prospěch. Přitom však má nepřítel ještě určité zálohy nebo výhodné podmínky, které mu dávají vyhlídky na další úspěch. Proto nepřechází do obrany a nečlení se do hloubky. Na volbu doby k zahájení protiofensivy má rozhodný vliv jednak pohotovost vlastních vojsk, jednak situace nepřítele. Pohotovost vlastních vojsk může být uspišena — to je v naší moci. Nepříteli však nesmí být dána možnost, aby učinil opatření k odražení naší protiofensivy nebo k dokončení operačního průlomu a rozvrácení naší obrany.

Předčasné zahájení útoku, kdy nepřítel má ještě značné a pohyblivé zálohy, může způsobit neúspěch protiofensivy již z počátku a přivést armádu do těžkých a bezvýsledných bojů, někdy i jejímu obklíčení a zničení nepřítelem.

Rovněž opožděný přechod do protiofensivy zpravidla zbavuje útočníka výhody překvapení. Při opožděném spuštění útoku je dána nepříteli možnost včasného přechodu do obrany, její organizace, zejména učlenění do hloubky.

Správné rozhodnutí pro zahájení protiofensivy vyžaduje dostatek zpráv o nepříteli. Nepřetržitý bojový a operační průzkum musí včas získat zprávy, zejména o tom, jaké má nepřítel ztráty, kde jsou jeho hlavní síly, zda a jaké má zálohy, kde soustředění, jakož i morální a fyzický stav jeho vojsk.

4. Hlavní úder vede armáda většinou svých sil tak, aby bylo napadeno nejslabší místo nepřátelské sestavy. To musí umožnit rychlé prolomení obrany a proniknutí do týlu hlavního uskupení nepřítele.

Dělostřelecká příprava bývá vzhledem na protistojícího nepřítele

kratší. Bývá to mohutný 15minutový až 30minutový přepad dělostřelectvem a letectvem. Nedostatečně vybudovaná obrana nepřítele zpravidla nepotřebuje boření. Za dělostřelecké přípravy půjde obvykle o hromadné přepady, ničení a umlčení živé síly, palebných prostředků, zejména dělostřelectva a minometů nepřítele. Dělostřelecká podpora útoku se provádí postupnými palebnými soustředěními.

Letecká příprava i bitevní doprovod jednotek se provádí jako za normálního útoku. Stíhací letectvo musí chránit hlavní sílu armády a vybojovat převahu ve vzduchu.

Přechod do protiofenzivy provádí se zásadně u celé armády najednou na rozkaz velitele frontu. Zásadně však v součinnosti s ostatními armádami frontu, jak je to obvyklé v útočné operaci.

Co nejdříve po překonání prvních sledů nepřátelské obrany a po získání výhodných terénních podmínek dochází k zasazení armádní rychlé skupiny. Bývá to již v první den operace obvykle v poledních nebo odpoledních hodinách. Úkolem armádní rychlé skupiny je rychle rozvíjet útok do hloubky a v součinnosti s rychlými vojsky souseda obkličít nepřátelské uskupení, rozdrtit přicházející zálohy a zabránit jim ohrožovat činnost našich hlavních sil.

Druhý sled armády, obvykle v síle armádního sboru, bývá zasazován druhý nebo další den operace. Jeho úkolem bývá zejména rozvíjení útoku do hloubky k narůstání síly úderu a zvyšování tempa operace. Při obkličování a ničení obkličovaného nepřítele bývá jím vytvářena vnější fronta obkličení. Někdy, při vážném ohrožení, může být druhého sledu armády použito k odražení nepřátelského úderu do boku hlavních sil armády.

Velení vojskům v protiofenzivě je centralisováno, avšak musí být pružné. Bystrý spád bojových událostí vyžaduje od velitelů, aby se rychle orientovali o situaci a v krátké době rozhodovali. Plně si musí rozvinout pohotovost štábů, aby rozhodování velitelů bylo vydáno na základě správných podkladů.

Velitel armády musí velmi pečlivě sledovat vývoj událostí a rychle reagovat na změny a směle se rozhodovat, aby bylo dosaženo stanoveného úkolu. Svou vůli vyjádří tím, že usměrňuje činnost armádní rychlé skupiny, stále využívá hromadných paleb dělostřelectva, zvláště raketometů, letectva i armádních záloh. Za operace doplňuje a upřesňuje úkoly armádních sborů zúžením nebo rozšířením jejich útočných pásem.

Úspěch musí být rozvíjen zejména do hloubky, ale nesmí být opomíjeno rozšiřování úspěchu i do stran, aby nepřítel byl neustále obkličován a ničen. Při vedení operace v hloubce nepřátelské sestavy, zejména při obkličování nepřítele, nesmějí být opomíjeny otázky bojového a operačního zajištění.

5. Průzkum je veden stále a aktivně všemi prostředky. V době obkličování nepřítele mají mimořádnou důležitost zprávy o činnosti hlavních sil nepřítele, o jeho přesunech směřujících proti našemu obkličení a o obsazování nepřátelskými vojsky původní obrany nebo jiných čar v terénu. V dalším průběhu operace třeba věnovat zvláštní zpravodajský zájem nově přicházejícím hlubokým zálohám nepřítele. Štáb armády organizuje průzkum tak, aby měl zprávy neustále; po provedení průlomu používá průzkumných orgánů svazků k získávání zpráv z hloubky a na bocích.

Protitankovou obranu provádějí především svazky prvního sledu svými protitankovými prostředky. Velitel armády v boji s velkými tan-

kovými uskupeními nepřítele používá letectva a armádního dělostřelectva. Armádní dělostřelecká protitanková záloha i pohyblivý odřad zatarasovací postupují obvykle za prvním sledem armády blíže k ohroženému boku. Jsou připraveny k odrazení hromadných útoků tanků do boku hlavních sil armády.

Protivzdušná obrana v době zahájení útoku a při boji v hloubce musí zabezpečit ochranu hlavních sil armády. Zvláště je připravena odrážet úderů nepřátelského letectva proti palebných postavením dělostřelectva a proti shromaždišti tankových jednotek. Stíhací letectvo chrání útočné pásmo armády podle směrnice velitele frontu.

Zabezpečení styku a boků je stálou povinností každého velitele. Velitel armády určuje velitele odpovědného za styk se sousedy. Zvláštní pozornost musí být věnována bokům, zejména těch jednotek, které mění směr, aby obklíčily nepřítele. Boky třeba zabezpečit určením zvláštních jednotek, jakož i zesíleným průzkumem na ohrožených směrech. Velitel armády též stanoví, jakého počtu dělostřelectva možno použít k zabezpečení styku a odkrytých boků.

Protichemická a protiatomová ochrana se soustředí na zabezpečení hlavních sil armády. K operačnímu i taktickému maskování se používá dýmu, a to vždy na široké frontě.

Vysoká schopnost manévru armády za protiofensivy musí být zabezpečena i s hlediska materiálního. Za vedení operace musí být prováděn promyšlený manévr materiálními prostředky, jednotkami týlu, plně připravený manévr vojsk. To vyžaduje ode všech týlových orgánů, velitelů i štábu mimořádného vypětí, vynalézavosti a smělosti řešení.

Úspěšně započatá protiofensiva armády vede v hloubce jako za normální útočné operace k obklíčení a zničení nepřítele a k ovládnutí operačně důležitých prostorů.

Závěr

Protiofensiva je velmi zajímavý druh útočné operace, a to nejen na stupni frontu a vyšších svazků, nýbrž i pro vševojskovou armádu. Vševojsková armáda za protiofensivy je hlavním představitelem operačního dění při vykonávání vůle a plánu velitele frontu. Pomocí jednotlivých armád plně na sobě závislých je útočící nepřítel v obranné operaci vyčerpáván a bráněno mu, aby nedosáhl svého útočného cíle. V té době armády prvního sledu přejímají tíhu boje a odpovědnost za odrazení nepřítele. Tohoto kritického období musí však být využito i pro organizaci protiofensivy. Každá armáda prvního i druhého sledu frontu musí vyvinout zcela mimořádné úsilí, aby byly připraveny co nejvhodnější podmínky pro přechod do protiofensivy. Ve vedení útočné operace záleží na každé jednotlivé armádě, aby směly a rozhodným způsobem pronikala vpřed, obklíčovala a ničila nepřítele a ovládla v hloubce cíle operačního významu.

Obsáhnout složitost obranné i útočné operace, vytvořit z vojsk vševojskové armády spolehlivý nástroj, který zvládne problémy soudobé protiofensivy, je úkol obtížný. Bude vyžadovat zejména od velitele a štábu armády vysokých organizačních i tvůrčích schopností, mistrného ovládání zásad obranné i útočné operace podle našich velkých vzorů velitelů a štábů Sovětské armády.

Tento článek má být příspěvkem k řešení těchto otázek.

